

היו בה מומין

ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראיה
שמשנתארסה היו בה מומין הללו
ונסתחפה שדהו

טעמא דמייתי האב ראיה
הא לא מייתי האב ראיה - הבעל מהימן
מני? רבי יהושע היא, דאמר: לא מפיה אנו חיין

נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה
שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו
והיה מקחו מקח טעות

טעמא דמייתי הבעל ראיה
הא לא מייתי הבעל ראיה - האב מהימן
אתאן לר"ג, דאמר: נאמנת

①

א"ר אלעזר:

תברא, מי ששנה זו לא שנה זו.
רישא ר' יהושע סיפא רבן גמליאל

לר' יהושע:

בין בעודה בבית אביה
בין שכבר נכנסה לרשות הבעל
האב מביא ראיה
חזקות ממון < חזקת הגוף

לרבן גמליאל:

בין בעודה בבית אביה
בין שכבר נכנסה לרשות הבעל
הבעל מביא ראיה
חזקת הגוף < חזקות ממון

②

רבא אמר:

משנתינו רבן גמליאל
חזקת הגוף < חזקות ממון

בבית הבעל

כאן נמצאו
וכאן היו
על הבעל
להביא ראיה

בבית האב

כאן נמצאו
וכאן היו
על האב
להביא ראיה

אם הבעל הביא עדים
שהמומין נמצאו

איתרע
חזקתיה דאב

בין ארוסין
לנשואין

✓

✓

✗

—

העמד גוף על חזקתו
אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו
חזקה אין אדם מפיס במומין
העמד ממון על חזקתו¹

לפני
אירוסין

✗

✓

✗

✓

③

רב אשי אמר:

משנתינו רבן גמליאל
חזקת הגוף < חזקות ממון

וסיפא

מנה לי בידך
על הבעל
להביא ראיה

רישא

מנה לאבא בידך
על האב
להביא ראיה

טענת הבת וגוף שלה²
טענת הבת ברי³

טענת האב וגוף שלה²
טענת האב שמא³

1 דהעמד ממון על חזקתו לא אמרינן דניהוו נמי הכא תרת' דבמקום חזקה דגופא חזקה דממונא לאו כלום היא אבל כי ליכא חזקה דגופא אמרינן העמד ממון על חזקתו (רש"י ד"ה חדא והעמד)
2 רש"י ד"ה רב אשי ותוד"ה רישא
3 רמב"ן ורשב"א ד"ה רב אשי

ריטב"א	בעל המאור	רמב"ן	תוספות	רש"י	אמר רב יהודה אמר שמואל
לכך יש לפרש דלהאי לישנא קמא טעמא דשמואל דאמר על בעל החמור להביא ראייה משום דסבירא ליה כרב אשי דטענת כאן נמצאו וכאן היו לא חשיבא ליה כלום וכולה תליא בטענת ברי או בטענת שמא...		ושמואל ע"כ מוקי מתני' רישא כרב אשי	ונראה לפרש דשמואל כרב אשי	וסבירא ליה לשמואל כרבי אלעזר דמוקי לה בתרי תנאי	
ואע"פ שהספק נולד ברשות חבירו כלומר לאחר שנגמרו החליפין, ובודאי שצריך לתת להם טעם דהא לבעל החמור מסייע ליה חזקה דגופה שהיה חי קודם לכן, ומסייע ליה נמי חזקה דממונא שבעל הפרה בא להוציא פרתו מידו, ומסייע נמי כאן נמצאו וכאן היו דלאחר גמר הקנין נולד הספק כשהיו דנין, שהיה החמור בכל מקום שהוא ברשות בעל הפרה כיון שאין המקח ברור לפנינו שהרי בעיקר המשיכה יש ספק אם נעשה כהוגן ובעל החמור אינו טוען טענת ברי לא מהניא ליה חזקה דגופה ולא חזקה דממונא כיון שאין המקח ברור לפנינו ומוקמין פרה ברשות בעליה הראשונים, ואף על גב שגם חבירו בא בטענת שמא, ולפיכך עליו להביא ראייה ואף על פי שתפס ברשות ואפילו לרבן גמליאל ²	כל שנולד לו ספק בממונו עליו הראיה	יש ספק בעיקר הקנין	אזלינן בטר חזקה דמרא קמא א"נ כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם	דמרא קמא חשיב כמו חזקת הגוף ¹	המחליף פרה בחמור, ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור על בעל החמור להביא ראייה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת פרה
					ותנא תונא כלה:
ואתינן לדמוייה לכלה בבית אביה כי לפי שהוא טוען שמא עליו להביא ראייה ואף על גב דמסייע ליה חזקה דגופה, דאילו כאן נמצאו וכאן היו לא מעלה ולא מוריד	לפי שהאב זכאי בבתו וכממונו דמיא ונפלה הספק בבתו וצריך להביא ראייה אף על בעל החמור להביא ראייה שהספק נפל בחמור שזה ממונו	דנערה מאורסה ברשותו דבעל היא ואף על גב דאביה זכאי בה לענין מומין קנין ארוסין ש אותה ברשות הבעל דאם משנתארסה נולדו בה נסתחפה שדהו ואעפ"כ על האב להביא ראייה וגם כשמת חמור לאחר משיכת הפרה שהקנין שם החמור ברשות בעל הפרה ועדיין על בעל החמור להביא ראייה		ואפי' נכנסה לחופה אית ליה לרבי יהושע שהאב צריך להביא ראייה ואע"פ שלא נולד ספק ברשותו וגם בעל החמור לא יחזיק בפרת חבירו מספק ואע"ג שהקנין מעביר את החמור לרשות בעל הפרה ואז נולד הספק	כלה בבית אביה
<p>מי דמי? התם מייתי אב ראייה ומפיק דין הוא שצריך האב להביא ראייה שהרי הוא המוציא מחברו הכא מייתי בעל החמור ראייה ומוקים! אבל בעל החמור שרק אוקים ממונא אפשר דלא מצריך ראייה</p>					
אלא לכלה בבית חמיה דאתי בעל לאוקמי ממונא ואפילו הכי כיון שטוען בשמא עליו להביא ראייה וכמו"כ בעל החמור שטוען שמא עליו להביא ראייה	ודייק נמי מכלה בבית חמיה שכיון שנשאה הרי היא כממונו של הבעל והספק נפל באשתו שהיא ממון הבעל ועל הבעל להביא ראייה כמו"כ על בעל החמור להביא ראייה שהספק נפל בחמור שזה ממונו	בבית חמיה לאו דוקא אלא ה"ק הרי מצינו ראייה לאוקמי ממונא ברשות הבעל בכלה בבית חמיה דבבית הבעל נולד הספק ועל הבעל להביא ראייה ודמי במקצת לבעל החמור שבביתו נולד הספק ועליו להביא ראייה לשמור את הפרה ברשותו		על הבעל להביא ראייה דר"ג אמרה ופליג נמי ברישא אפילו נמצאו בבית אביה דלא נולד ספק ברשותו נמי על הבעל להביא ראייה להפקיע כח כתובתה וראיה זו לא להוציא היא אלא להחזיק	א"ר אבא: כלה בבית חמיה

רש"י	תוספות	רמב"ן	בעל המאור	ריטב"א	
<p>ואכתי לא דמי, התם בעל מייתי ראייה ומרע ליה לחזקה דאב דין הוא שהבעל יצטרך ראייה משום דחזקת הגוף מייפה כח האב הכא בעל החמור מייתי ראייה ומוקים חזקה בידיה! אבל לבעל החמור שחזקת הגוף עוזרו אפשר דלא מצריך ראייה</p>					
<p>כר"א דאמר רבי יהושע היא ובסיפא נמי פליג להטיל ראייה על האב ואף על פי שלא נולד ספק ברשותו הראיה צריכה לו <u>אף לעכב לו הקדושין שבידו</u> (אוקים ממונא)</p>	<p>ונראה לפרש דשמואל כרב אשי ויליף השתא מכלה בבית אביה ולקדושין דכי היכי דהתם אף על גב דאב מוחזק צריך להביא ראייה דחזקת הגוף דידה לא מהני לאב ה"נ הכא על בעל החמור להביא ראייה אף על פי שהוא מוחזק דחזקת החמור לא מהני לגבי דידיה והשתא לא מפליג מידי בין שנולד ספק ברשותו ללא נולד ברשותו</p>	<p>אע"ג דממונו דבעל היא וברשותיה קיימא לענין מומין וחזקה דגופא מסייע לאב על האב להביא ראייה הואיל והיא היתה ממונו ובעיקר קנייתו יש ספק שמא קנייה בטעות היתה הדכלה ממון האב בודאי ודבעל ספק אף הכא נמי על בעל החמור להביא ראייה ואף על גב דמשך הפרה חזקת דגוף החמור לא מהניא הכא כדלא מהני בכלה משום דמנה לאבא בידך הוא (טענת שמא) והחמור ממון בעל החמור בודאי ודבעל הפרה ספק</p>	<p>כלה בבית אביה ולקדושין שנולד ספק בביתו עליו להביא ראייה מטעם כאן נמצאו וכאן היו מוקים חזקה דגופה ומוקים נמי חזקה דממונא בידיה דהיינו (ב"ב) [כסף] קדושין וכן בעל החמור עליו להביא ראייה מטעם כאן נמצא מת וכאן היה מת מעיקרא קודם המשיכה וכשמביא ראייה שלא מת מקודם מוקים חזקה דגוף החמור בחזקת חי כדמעיקרא ומוקים חזקה דממונא בידיה דהיינו הפרה המשוכה אצלו</p>	<p>ואמרינן דהכי קאמר ותנא תונא כלה בבית אביה ולקדושין דמסייע לאב חזקה דגופה וחזקה דממונא ואפילו הכי עליו להביא ראייה לפי שהוא ג"כ טוען כן בשמא, דאילו משום כאן נמצאו וכאן היו הא לא חשיב לשמואל כלום כי היכי דלא חשיב לרב אשי</p>	
<p>אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר: לא תציתיהו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי אמר שמואל: כל שנולד ספק ברשותו - עליו הראיה ותנא תונא כלה</p>	<p><u>על בעל הפרה להביא ראייה</u> שמת החמור קודם משיכה הואיל וספק ברשותו נולד שלא נמצא החמור מת עד לאחר משיכת פרה. וסבירא ליה לשמואל דכולה מתני' חד תנא הוא וכדתרצה <u>רבא לעיל</u> ורישא וסיפא סייעתא שמי שנמצא הסימפון ברשותו עליו להביא ראייה עודה בבית אביה על האב להביא ראייה נכנסה לחופה שהיא ברשות הבעל על הבעל להביא ראייה ואפילו הוא דר בבית חמוי ברשותו היא</p>	<p>ואוקי לכלה דמתני' כרבא ...היינו כלה בבית חמיה דכי היכי דמוקמין לה בחזקת שלימה והשתא הוא דאתא מום אף על פי שמוחזק הכא נמי אוקי החמור בחזקת שהיא קיימת והשתא היא מתה <u>ועל בעל הפרה</u> <u>להביא ראייה</u></p>	<p><u>דעל בעל הפרה להביא ראייה</u> הואיל ונולד הספק ברשותו כלומר שאין הולכין אלא אחר מי שהממון שלו וברשותו כגון בעל הפרה שכיון שמשך זה הרי היא ברשותו לגמרי לכל מילי ובממונו נולד הספק, ותנא תונא כלה בבית אביה שכיון שהוא ממונו וזכאי בה עליו להביא ראייה ואף על גב דאלו השתא אתיליד ברשות הבעל נינהו ושדהו נסתחפה כ"ש בבעל הפרה דליכא למימר הכי. ולא ס"ל לשמואל דטעמא דמתני' משום שנולד הספק בממונו דאוקמה אחזקה קמייתא אלא משום רשותו הוא, ומיהו סיפא דמתני' לאו משום רשותו הוא דאשה אינה ברשותו של בעל לגמרי אלא אף ברשות עצמה נמי היא הלכך טעמא דסיפא משום ברי ושמא הוא כדפריק רב אשי ואליבא דר"ג</p>	<p>אתא רמי אחוה ושבשיה ואמר כל הנולד לו ספק ברשותו עליו להביא ראייה והוא גם הוא בעל החמור ולא מפני שנולד ספק בממונו אלא שנולד ספק ברשותו כלומר שנמצא מת בביתו ותנא תונא כלה כדמעיקרא כלומר כלה בבית אביה לקדושין שנולד ספק בביתו עליו להביא ראייה מטעם כאן נמצאו וכאן היו מוקים חזקה דגופה ומוקים נמי חזקה דממונא בידיה דהיינו כסף קדושין וכן בעל החמור עליו להביא ראייה מטעם כאן נמצא מת וכאן היה מת מעיקרא קודם המשיכה וכשמביא ראייה שלא מת מקודם מוקים חזקה דגוף החמור בחזקת חי כדמעיקרא ומוקים חזקה דממונא בידיה דהיינו הפרה המשוכה אצלו</p>	<p>ויותר נראין דברי המפרשים דרמי בר יחזקאל <u>לא פליג בעיקר הדין אלא בעיקר הטעם</u> ...דלרב יהודה טעמא דשמואל לפי שבעל החמור הוא בעל הממון ועל בעל הממון להביא ראייה לברר ממונו וכדפרשין לעיל ורמי בר יחזקאל אמר שאינו מן הכלל הזה אלא לפי שנולד הספק ברשותו כלומר בביתו ומטעמא דכאן נמצאו וכאן היו ואילו נולד הספק ברשות בעל הפרה כגון שהיה החמור מקודם לכן עליו להביא ראייה ואתי לשון ברשותו כפשוטו, ועוד דאי בזכותו כיון שהספק נולד במקח ואולי אין המשיכה כלום היכי חשיב ליה רשותו של בעל החמור, ולהאי פירושא כי נקט ותנא תונא כלה נוכל לומר בבית אביה ולקדושין וליכא למיפרך... וא"נ והוא הנכון דמכולא מתניתין מייתי ראייה ותנא תונא בין ברישא בין בסיפא דס"ל דטעמא דכלה משום דכאן נמצאו וכאן היו...</p>

1 פני יהושע מסכת כתובות דף עו עמוד ב ד"ה רש"י בד"ה כלה בבית חמיה

2 שיטה מקובצת מסכת כתובות דף עו עמוד א ומצאתי בגליון בחידושי הריטב"א והנכון שאין לנו לומר עכשיו בזה טעם מסויים והכל כפי הסייעתא שמביא ממאי דתנא ותנא תונא ודוק. ע"כ: